

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 1 oktober 2015*

”Begäran om förhandsavgörande — Direktiv 93/13/EEG — Oskäligen villkor i avtal som sluts mellan en näringsidkare och en konsument — Avtal om hypotekslån — Artikel 7.1 — Användningen av oskäligen avtalsvillkor har upphört — Lämpliga och effektiva medel — Skuldebrev — Notariebestyrkt handling — Införande av en verkställighetsstämpel av en notarie — Exekutionstitel — Notariens skyldigheter — Prövning ex officio av oskäligen villkor — Domstolsprövning — Likvärdighetsprincipen och effektivitetsprincipen”

I mål C-32/14,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Fővárosi Törvényszék (Ungern) genom beslut av den 13 december 2013, som inkom till domstolen den 23 januari 2014, i målet

ERSTE Bank Hungary Zrt

mot

Attila Sugár,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden M. Ilešič samt domarna A. Ó Caoimh, C. Toader (referent), E. Jarašiūnas, och C.G. Fernlund,

generaladvokat: P. Cruz Villalón,

justitiesekreterare: handläggaren L. Carrasco Marco,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 5 februari 2015,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- ERSTE Bank Hungary Zrt, genom L. Wallacher, ügyvéd,
- Ungerns regering, genom M.Z. Fehér och G. Szima, båda i egenskap av ombud,
- Tysklands regering, genom T. Henze och D. Kuon, båda i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom K. Talabér-Ritz och M. van Beek, båda i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: ungerska.

och efter att den 25 juni 2015 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,
följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 7 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (EGT L 95, s. 29; svensk specialutgåva, område 15, volym 12, s. 169).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan ERSTE Bank Hungary Zrt. (nedan kallad ERSTE Bank) och Attila Sugár. Målet gäller en begäran från Attila Sugár om avlägsnande av den verkställighetsstämpel som – genom notariebestyrkt handling – har införts i ett skuldebrev som Attila Sugár undertecknat inom ramen för ett låneavtal och ett avtal om fastighetshypotek som parterna ingått.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 I artikel 1.1 i direktiv 93/13 föreskrivs följande:

”Syftet med detta direktiv är att närma medlemsstaternas lagar och andra författningar till varandra i fråga om oskäliga villkor i avtal som sluts mellan en näringsidkare och en konsument.”

- 4 I artikel 6.1 i direktivet föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall föreskriva att oskäliga villkor som används i avtal som en näringsidkare sluter med en konsument inte är, på sätt som närmare stadgas i deras nationella rätt, bindande för konsumenten och att avtalet skall förbli bindande för parterna på samma grunder, om det kan bestå utan de oskäliga villkoren.”

- 5 Artikel 7.1 och 7.2 i samma direktiv har följande lydelse:

”1. Medlemsstaterna skall se till att det i konsumenternas och konkurrenternas intresse finns lämpliga och effektiva medel för att hindra fortsatt användning av oskäliga villkor i avtal som näringsidkare sluter med konsumenter.

2. De medel som avses i punkt 1 skall omfatta bestämmelser om att personer eller organisationer, som enligt nationell rätt har ett berättigat intresse att skydda konsumenter, får inleda ett ärende enligt nationell lagstiftning vid domstolar eller behöriga administrativa myndigheter, för att dessa skall avgöra om avtalsvillkor som utformats för allmänt bruk är oskäliga och använda lämpliga och effektiva medel för att förhindra framtida bruk av sådana villkor.”

Ungersk rätt

Civillagen

- 6 I 200 § i lag nr IV från år 1959 om införande av civillagen (a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. Törvény) (nedan kallad civillagen), i dess lydelse vid ingåendet av det avtal som är i fråga i det nationella målet, föreskrivs följande:

«(1) Parterna bestämmer fritt avtalets innehåll. Parterna får avtala om att avvika från den avtalsrättsliga lagstiftningen om ingen lagbestämmelse stadgar annat.

(2) Ett avtal är ogiltigt om det strider mot lagbestämmelser eller innebär att lagbestämmelser kringgås, om det inte i lag föreskrivs andra rättsverkningar. Ett avtal är även ogiltigt om det är uppenbart oförenligt med god sed.»

- 7 Enligt 209 § punkt 1 civillagen gäller följande:

”Ett allmänt avtalsvillkor eller ett avtalsvillkor i ett konsumentavtal som inte förhandlats fram individuellt är oskäligt när det, i strid med kraven på god tro och skälighet, ensidigt och utan giltigt skäl anger parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet på ett sådant sätt att den avtalspart missgynnas som inte har uppställt det aktuella avtalsvillkoret.”

- 8 Enligt 209/A § punkt 1 civillagen får den part som förfördelats bestrida ett oskäligt avtalsvillkor.

- 9 Oskäliga avtalsvillkor som ingår i konsumentavtal såsom allmänna avtalsbestämmelser eller som näringsidkaren ensidigt har utarbetat i förväg, och som inte enskilt varit föremål för förhandling mellan konsumenten och dennes motpart, är enligt punkt 2 i samma bestämmelse ogiltiga. Ogiltigheten får endast göras gällande till konsumentens fördel.

Civilprocesslagen

- 10 Enligt 163 § i lag nr III från år 1952, om införande av civilprocesslagen (a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény) (nedan kallad civilprocesslagen) får domstol fastställa vilka faktiska omständigheter som den anser vara notoriska fakta. Detsamma gäller faktiska omständigheter som nämnda domstol ex officio har kännedom om. Domstolen får likaså beakta faktiska omständigheter även om parterna inte åberopat dessa. Domstolen är dock skyldig att informera parterna om dessa omständigheter vid förhandlingen.

- 11 Med tillämpning av 366 § i civilprocesslagen gäller att om det inom ramen för ett verkställighetsförfarande vid domstol inte är möjligt att vägra verkställighet eller begränsa verkställigheten i enlighet med artiklarna 41 eller 56 i lag LIII från år 1994 om verkställighetsförfaranden vid domstol (a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény) (nedan kallad lagen om verkställighetsförfaranden vid domstol) får en gäldenär som invänder mot verkställigheten inleda ett förfarande om hinder för eller begränsning av verkställigheten mot den som ansökt om verkställighet.

- 12 I 369 § i samma lag föreskrivs följande:

”Ett förfarande om hinder för eller begränsning av verkställigheten som har beslutats genom en handling som försetts med verkställighetsstämpel eller genom en motsvarande exekutionstitel får inledas om

- a) den fordran som verkställigheten avser saknar giltig grund,

...”

- 13 Enligt 370 § i samma lag får den domstol som prövar ett mål om hinder för eller begränsning av verkställigheten besluta att verkställighet tills vidare inte får ske.

Lagen om verkställighetsförfaranden vid domstol

- 14 I 13 § punkt 1 i lagen om verkställighetsförfaranden vid domstol föreskrivs följande:

”1) En exekutionstitel får utfärdas om det avgörande som ska verkställas:

- a) innehåller en fordran (penningbelopp),
- b) vunnit laga kraft eller är interimistiskt verkställbart och
- c) fristen för fullgörelse har löpt ut. ...”

- 15 I 23/C § i samma lag regleras förfarandet för när notarie utfärdar en verkställighetsstämpel på en notariebestyrkt handling som upprättats av notarien. Enligt punkt 1 i denna bestämmelse är det den notarie som har upprättat handlingen som ska föra in en verkställighetsstämpel i den notariebestyrkta handlingen om den innehåller:

- ett åtagande att tillhandahålla en prestation och en motprestation eller ett ensidigt åtagande,
- namnet på borgenären och gäldenären,
- förpliktelsens föremål, storlek (belopp) och grunden för förpliktelsen, samt
- hur och inom vilken tid förpliktelsen ska fullgöras.

- 16 I 23/C § i lagen om verkställighetsförfaranden vid domstol föreskrivs följande i punkterna 2 och 5:

”2) Om förpliktelsen kräver att ett villkor har uppfyllts eller en tidsfrist har löpt ut, ska det dessutom styrkas med en officiellt bestyrkt handling att så är fallet för att förpliktelsen ska vara verkställbar.

...

5) Beslut om verkställighet ska fattas om den fordran som anges i den notariebestyrkta handlingen omfattas av ett verkställighetsförfarande i domstol och fordran har förfallit till betalning ...”

- 17 I 31/E.2 § i samma lag stadgas att förfarandet vid notarien är ett icke-kontradiktoriskt civilrättsligt förfarande med liknande rättsverkan som ett domstolsförfarande. Beslut som notarien fattar får liknande rättsverkan som lokala domstolars beslut.

- 18 I 56 § punkt 1 i lagen om verkställighetsförfaranden vid domstol stadgas att den domstol som avgör frågan om verkställighet genom beslut ska vägra eller i förekommande fall begränsa verkställigheten om denna domstol – på grundval av autentiska handlingar – konstaterar att det genom ett lagakraftvunnet beslut har gjorts avvikelser från eller ändringar i det beslut som ska verkställas eller om det i ett lagakraftvunnet beslut har konstaterats att den fordran som det begärs verkställighet av och som fastställts genom en handling med verkställighetsstämpel inte är giltig.

- 19 Om domstolen för in en verkställighetsstämpel i en handling i strid med lagen, ska stämpeln avlägsnas enligt 211 § punkt 2 i lagen.

20 I 212 § i nämnda lag föreskrivs följande:

”1) Den domstol som beslutar om verkställighet får när som helst förordna att verkställighetsstämpeln ska avlägsnas. Detta kan ske på begäran av en part, på grundval av utlåtande från förrättningsman eller ex officio.

2) Beslutet ska delges parterna, och beslutet får överklagas.”

21 Enligt 224/A § i lagen om verkställighetsförfarande vid domstol gäller följande:

”När verkställighet ska beslutas av notarie ska dessa bestämmelser tillämpas med följande anpassning:

a) Med ’domstol som beslutar om verkställighet’ avses notarien; med ’beslut som fattas av den domstol som beslutar om verkställighet’ avses det beslut som fattas av notarien.

...”

Lagen om notarier

22 I 1 § punkterna 1, 2 och 4 i lag nr XLI från år 1991, om notarier (a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény) (nedan kallad lagen om notarier) definieras notariers befogenheter enligt följande:

”1) Notariers bestyrkande äger enligt lag formellt vitsord. Notarier ska tillhandahålla parterna opartisk juridisk rådgivning i syfte att undvika tvister.

2) Notarier ska bestyrka rättshandlingar och rättsligt relevanta omständigheter, förvara handlingar, samt på uppdrag av parterna handha pengar, värdesaker och värdepapper för överlämnande till den berättigade parten. I samband med förfaranden som faller inom notariers behörighet ska de bistå parterna med rådgivning och därmed säkerställa att de behandlas lika då de utövar sina rättigheter och fullgör sina förpliktelser.

...

4) Notarier ska utföra rättsvårdande uppgifter som en del av den statliga rättskipningsverksamheten, inom ramen för den behörighet de erhållit enligt lag.”

23 I 3 § punkterna 1 och 2 i samma lag föreskrivs följande:

”1) Notarier ska vägra att lämna biträde om de anser att detta inte är förenligt med deras skyldigheter, särskilt när biträde begärts i samband med en rättslig transaktion som strider mot lag eller som är ägnad att kringgå lagen eller vars syfte är förbjudet eller utgör missbruk.

2) När notarien under förfarandet konstaterar att det finns en omständighet som ger upphov till tvivel, utan att det finns anledning för notarien att inte lämna biträde, är notarien skyldig att uppmärksamma parterna på nämnda omständighet och ange detta skriftligen. Om parten invänder mot denna omständighet ska notarien inte lämna biträde.”

24 Lydelsen i 112 § punkt 1 i denna lag är identisk med lydelsen i 23/C § i lagen om verkställighetsförfarande vid domstol såvitt gäller de uppgifter som ska anges i en bestyrkt handling för att verkställighetsstämpeln ska utfärdas.

Bakgrund till det nationella målet och tolkningsfrågorna

- 25 Den 18 december 2007 ingick ERSTE Bank och Attila Sugár, genom en bestyrkt handling, ett låneavtal. Lånet avsåg ett belopp om 30 687 schweiziska francs (CHF) och var avsett att finansiera ett fastighetsköp. Säkerhet för låneavtalet ställdes i form av en in-teckning i fastigheten.
- 26 På grundval av detta låneavtal undertecknade Attila Sugár den 19 december 2007 ett skuldebrev genom en notariebestyrkt handling till förmån för ERSTE Bank. Det framgår av handlingarna i målet att för det fall Attila Sugár åsidosätter sina avtalsenliga förpliktelser, har ERSTE Bank rätt att säga upp låneavtalet och återkräva den skuld som följer av avtalet med stöd av ett bevis om likvidation som upprättats av ERSTE Bank av vilket skuldbeloppet ska framgå.
- 27 Sedan Attila Sugár underlåtit att betala sin skuld sade ERSTE Bank upp låneavtalet och begärde att skuldebrevet skulle förses med en verkställighetsstämpel. Den 13 december 2011 ansåg notarien att de lagstadgade villkoren var uppfyllda och utfärdade verkställighetsstämpeln på skuldebrevet, vilket innebar att verkställighet fick ske. Handlingen fick därmed även ställning motsvarande ett domstolsavgörande.
- 28 Den 5 juni 2013 ansökte Attila Sugár om att notarien skulle avlägsna den verkställighetsstämpel som förts in i den bestyrkta handlingen som inbegriper skuldebrevet avseende låneavtalet med ERSTE Bank. Han gjorde bland annat gällande att avtalet innehåller oskäligen avtalsvillkor. Attila Sugár menade vidare att uppsägningen av låneavtalet var rättsstridig och gjorde gällande att verkställighetsstämpeln förordnade om verkställighet av skyldigheter som inte framgår av skuldebrevet. Han påpekade även att han inkommit med en begäran om att verkställighet inte får ske samt en begäran om ogiltigförklaring.
- 29 Genom beslut av den 13 juni 2013 avslog notarien begäran om avlägsnande av verkställighetsstämpeln med motiveringen att den inte var behäftad med några fel. Den aktuella bestyrkta handlingen innehöll nämligen ett skuldebrev, namnet på fordringsägaren respektive gäldenären, förpliktelsens föremål och belopp samt uppgift om hur och inom vilken tid förpliktelsen ska fullgöras. Notarien konstaterade vidare att det i handlingen preciserades att skyldigheten var beroende av att ett villkor var uppfyllt samt vid vilken tidpunkt detta skett. Notarien anförde även att förfarandet vid notarien inte är kontradiktoriskt och att notarien därför har begränsade möjligheter till bevisvärdering och att det inte ankommer på notarien att uttala sig vid tvister mellan parterna rörande lagenligheten av de olika villkoren i avtalet eller hävandet av dem, då detta omfattas av domstolarnas exklusiva behörighet.
- 30 Attila Sugár väckte talan vid Fővárosi Törvényszék (domstol i Budapest) och yrkade att notariens beslut skulle ogiltigförklaras och att verkställighetsstämpeln skulle avlägsnas då han anser att den utfärdats i strid med lagen. Till stöd för sin talan gjorde han bland annat gällande att det aktuella skuldebrevet innehåller oskäligen avtalsvillkor och felaktiga uppgifter, att skuldbeloppet fastställts i utländsk valuta trots att lånet beviljats i forint och har fastställts enbart på grundval av ERSTE Banks interna uppgifter. Han ansåg vidare att verkställighetsstämpeln utgör rättsmissbruk, eftersom den innebär att utmätningborgenären använder sig av en ensidig rättsakt vars giltighet endast kan prövas i ett kontradiktoriskt förfarande.
- 31 Den hänskjutande domstolen har preciserat att enligt lagen om verkställighetsförfaranden vid domstol ska notarien utfärda verkställighetsstämpel på den rättsakt som ska verkställas, vilken härigenom blir en exekutionstitel. Under förfarandet för utfärdande av verkställighetsstämpeln kontrollerar notarien emellertid endast att den rättsakt som ska verkställas uppfyller formella och materiella villkor, utan att någon prövning görs av huruvida villkoren i det låneavtal som ligger till grund för exekutionstiteln är oskäligen. Det är endast genom att inleda ett förfarande vid domstol som syftar till att verkställigheten ska vägras eller begränsas som konsumenten kan göra gällande att avtalsvillkoren är oskäligen. Detta skulle enligt den hänskjutande domstolen kunna strida mot de syften som eftersträvas med direktiv 93/13.

32 Mot denna bakgrund beslutade Fővárosi Törvényszék att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:

- ”1) Är ett förfarande i en medlemsstat förenligt med artikel 7.1 i direktiv 93/13 då förfarandet, för det fall konsumenten underlåter att fullgöra en skyldighet enligt en formellt riktig handling som har upprättats av notarie, innebär att den part som har ingått avtalet med konsumenten får ett beslut om betalning av ett belopp som parten själv angett genom att en så kallad verkställighetsstämpel utfärdas, utan att det krävs något kontradiktoriskt förfarande vid domstol, och utan att någon prövning görs av huruvida de aktuella avtalsvillkoren är oskäligena?
- 2) Får konsumenten i ett sådant förfarande yrka att verkställighetsstämpeln ska avlägsnas, med åberopande av att det inte har gjorts någon prövning av huruvida de avtalsvillkor som ligger till grund för stämpeln är oskäligena, trots att EU-domstolen i sin dom i mål C-472/11 slagit fast att en nationell domstol i ett domstolsförfarande ska underrätta konsumenten om de oskäligena avtalsvillkor som den har konstaterat?”

Prövning av tolkningsfrågorna

- 33 Den hänskjutande domstolen har ställt dessa frågor, som ska prövas tillsammans, för att få klarhet i huruvida artikel 7.1 i direktiv 93/13 ska tolkas så, att den utgör hinder mot en nationell lagstiftning såsom den i det nationella målet, enligt vilken en notarie som har upprättat en formellt riktig handling avseende ett avtal mellan en näringsidkare och en konsument kan införa en verkställighetsstämpel i denna handling eller vägra att avlägsna denna stämpel, trots att det inte vid något tillfälle har gjorts någon prövning av huruvida avtalsvillkoren är oskäligena.
- 34 Det framgår av begäran om hänskjutande att frågorna är kopplade till det faktum att det i nationell rätt existerar ett förfarande där notarien på borgenärens begäran kan utfärda en verkställighetsstämpel på den rättsakt som innehåller gäldenärens förpliktelse utan att någon prövning görs av rättsaktens giltighet, under förutsättning att ett begränsat antal formella villkor avseende rättsaktens innehåll är uppfyllda (dessa villkor föreskrivs i 23/C § i lagen om verkställighetsförfaranden vid domstol). Med tillämpning av denna bestämmelse ska handlingen ange åtagandet att tillhandahålla en prestation och en motprestation, namnet på borgenären och gäldenären, förpliktelsens föremål och belopp samt grunden för förpliktelsen, och slutligen hur och inom vilken tid förpliktelsen ska fullgöras.
- 35 I förevarande fall består exekutionstiteln av ett notariebestyrkt skuldebrev som Attila Sugár undertecknat med anledning av ett avtal om hypotekslån mellan honom och ERSTE Bank.
- 36 Införandet av verkställighetsstämpeln i handlingen, enbart på grundval av uppgifter som lämnats av borgenären, gör det i praktiken möjligt att verkställa avtalet utan något kontradiktoriskt förfarande vid domstol. Enligt 31/E § punkt 2 i lagen om verkställighetsförfaranden vid domstol får en notariebestyrkt handling som försetts med en verkställighetsstämpel samma rättsverkan som lokala domstolars avgöranden.
- 37 Av handlingarna i målet framgår likaså att notarien, med tillämpning av 211 § punkt 2 och 224/A § i lagen om verkställighetsförfarande vid domstol, får avlägsna en verkställighetsstämpel som införts ”i strid med lagen”. Förfarandet avser emellertid, såsom den ungerska regeringen har påpekat i sitt yttrande, inte avtalsvillkorens giltighet, utan endast en prövning av huruvida införandet av en verkställighetsstämpel var lagenligt.
- 38 Enligt nationell rätt har notarien således inte möjlighet att pröva avtalsvillkorens giltighet vare sig under förfarandet för införande av verkställighetsstämpeln eller under förfarandet för avlägsnande av densamma.

- 39 För att avgöra om en sådan lagstiftning är förenlig med kraven i direktiv 93/13, erinrar EU-domstolen om att det skyddssystem som införts genom nämnda direktiv grundar sig på tanken att konsumenten befinner sig i underläge i förhållande till näringsidkaren, i fråga om såväl förhandlingsposition som informationsnivå, vilket medför att konsumenten godkänner villkor som näringsidkaren har utformat i förväg, utan att kunna påverka villkorens innehåll (se, bland annat, dom Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, punkt 48 och där angiven rättspraxis).
- 40 Med hänsyn till detta underläge föreskrivs det i artikel 6.1 i direktiv 93/13 att oskäligen villkor inte är bindande för konsumenten. Detta är en tvingande bestämmelse som har till syfte att ersätta den formella jämvikt mellan avtalsparternas rättigheter och skyldigheter som följer av avtalet med en verklig jämvikt så att parterna blir jämbördiga (se dom Sánchez Morcillo och Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, punkt 23 och där angiven rättspraxis).
- 41 EU-domstolen har i detta sammanhang flera gånger konstaterat att de nationella domstolarna har en skyldighet att, så snart de har tillgång till sådana uppgifter om de faktiska och rättsliga omständigheterna som är nödvändiga i detta hänseende, ex officio bedöma huruvida ett avtalsvillkor på vilket direktivet är tillämpligt är oskäligt och därigenom undanröja obalansen mellan konsumenten och näringsidkaren (se, bland annat, dom Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, punkt 46; dom Barclays Bank, C-280/13, EU:C:2014:279, punkt 34, samt dom Sánchez Morcillo och Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, punkt 24).
- 42 EU-domstolen har likaså slagit fast att artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13 ska tolkas så, att en nationell domstol som ex officio har konstaterat att ett avtalsvillkor är oskäligt är skyldig att – utan att invänta att konsumenten framställer ett yrkande härom – dra slutsatserna av detta enligt nationell rätt med förbehåll för att den kontradiktoriska principen iakttas (se, för ett liknande resonemang, dom Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, punkt 36).
- 43 EU-domstolen har dessutom konstaterat att direktiv 93/13 utgör hinder för en medlemsstats lagstiftning enligt vilken den domstol hos vilken det ansökts om betalningsföreläggande inte ex officio kan bedöma – vare sig *in limine litis* eller i något annat skede i förfarandet och trots att den har tillgång till alla rättsliga och faktiska omständigheter som är nödvändiga i detta hänseende – huruvida ett villkor om dröjsmålsränta som intagits i ett avtal mellan en näringsidkare och en konsument är oskäligt, såvida konsumenten inte har bestritt betalningsföreläggandet (dom Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, punkt 57).
- 44 I sin praxis har EU-domstolen också funnit att en medlemsstats lagstiftning stred mot direktiv 93/13 när nämnda lagstiftning innebär att samtidigt som det inom ramen för ett förfarande för utmätning av in-tecknad egendom inte finns någon möjlighet att till grund för ett bestridande åberopa att ett avtalsvillkor som legat till grund för en exekutionstitel är oskäligt, så får den domstol som dömer i målet rörande huvudsaken, och som är behörig att pröva huruvida ett sådant avtalsvillkor är oskäligt, inte förordna om interimistiska åtgärder, som till exempel uppskov med verkställigheten av nämnda utmätningförfarande (se, för ett liknande resonemang, dom Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, punkt 64, och dom Barclays Bank, C-280/13, EU:C:2014:279, punkt 36).
- 45 Slutligen har EU-domstolen slagit fast att direktiv 93/13 utgör hinder för en nationell lagstiftning vilken inte tillåter den domstol som ska pröva en ansökan om verkställighet att i ett förfarande för utmätning av in-tecknad egendom, vare sig ex officio eller på begäran av konsumenten, göra en oskälighetsbedömning av ett villkor i det avtal som föranlett den skuld för vilken betalning begärs och som ligger till grund för exekutionstiteln, och inte heller tillåter nämnda domstol att förordna om säkerhetsåtgärder, som bland annat inställande av verkställighet, för att säkerställa att det slutliga avgörandet från den domstol som ska bedöma fastställsetalan, och som är behörig att bedöma huruvida detta villkor är oskäligt, får full verkan (se beslut Banco Popular Español och Banco de Valencia, C-537/12 och C-116/13, EU:C:2013:759, punkt 60, samt dom Sánchez Morcillo och Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, punkt 28).

- 46 Vad gäller det förenklade verkställighetsförfarande vid en notarie som är aktuellt i det nationella målet, har Europeiska kommissionen anfört att möjligheten för en notarie att förordna om verkställighet av ett avtal – utan att under förfarandet för införande av verkställighetsstämpeln eller under förfarandet för avlägsnande av densamma ha prövat om olika avtalsvillkor är oskäliga – undergräver direktiv 93/13, såsom detta tolkats i den rättspraxis som citeras i ovanstående punkter och i synnerhet i dom Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349), och dom Banif Plus Bank (C-472/11, EU:C:2013:88). Sistnämnda dom nämns även av den hänskjutande domstolen i den andra frågan. Då förfarandet vid en notarie, enligt kommissionen, har liknande verkningar som ett domstolsförfarande, bör notarien följaktligen även ex officio kunna göra en bedömning av huruvida avtalsvillkoren är oskäliga, när notarien har kännedom om samtliga rättsliga och faktiska omständigheter som är nödvändiga för en sådan bedömning.
- 47 EU-domstolen konstaterar emellertid – i likhet med vad generaladvokaten påpekat i punkterna 65–67 och 72 i sitt förslag till avgörande – att denna rättspraxis specifikt avser utövande av rättsskipningsfunktionen. Med hänsyn till de grundläggande skillnader som föreligger mellan domstolarnas roll och en notaries roll kan nämnda rättspraxis inte tillämpas på notarier.
- 48 EU-domstolen påpekar vidare att direktiv 93/13 inte innehåller någon bestämmelse om vilken roll som notarien kan eller bör ges när det gäller att kontrollera oskäliga avtalsvillkor. I direktivet regleras således inte huruvida notarien – då notarien enligt nationell lagstiftning har behörighet att införa en verkställighetsstämpel i en bestyrkt handling som avser ett avtal och därefter att avlägsna densamma – även ska ges behörigheter som är direkt hänförliga till dömande verksamhet.
- 49 I avsaknad av unionsrättslig harmonisering av de nationella mekanismerna för utmätning och av den roll som notarier har i detta sammanhang ska sådana bestämmelser föreskrivas i den inhemska rättsordningen i varje medlemsstat enligt principen om medlemsstaternas processuella autonomi. Dessa bestämmelser får emellertid varken vara mindre förmånliga än de som reglerar liknande nationella situationer (likvärdighetsprincipen) eller medföra att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att utöva rättigheter som följer av unionsrätten (effektivitetsprincipen) (se, för ett liknande resonemang, dom Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, punkt 50; dom Pohotovost', C-470/12, EU:C:2014:101, punkt 46, och dom Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, punkt 50).
- 50 EU-domstolen har inte tagit del av några omständigheter som ger anledning att betvivla att den lagstiftning som är aktuell i det nationella målet är förenlig med likvärdighetsprincipen.
- 51 Vad beträffar effektivitetsprincipen har EU-domstolen tidigare slagit fast att varje fall där frågan uppkommer huruvida en nationell processuell regel medför att det blir omöjligt eller orimligt svårt att tillämpa unionsrätten måste bedömas med beaktande av den ställning som regeln har i förfarandet som helhet, dess förlopp och dess särdrag vid de olika nationella instanserna. I förekommande fall ska härvid grundläggande principer i det nationella domstolssystemet beaktas, såsom skyddet av rätten till försvar, rättssäkerhetsprincipen och en ändamålsenlig handläggning (se, bland annat, dom Pohotovost', C-470/12, EU:C:2014:101, punkt 51 och där angiven rättspraxis).
- 52 Det är således viktigt att avgöra huruvida de aktuella nationella bestämmelserna – i en situation såsom den som är för handen i det nationella målet – då de analyseras i sitt sammanhang med beaktande av samtliga befintliga rättsmedel, säkerställer att det finns lämpliga och effektiva medel för att förhindra framtida bruk av oskäliga villkor i avtal som näringsidkare sluter med konsumenter samt säkerställer att sådana villkor inte är bindande för konsumenterna, i enlighet med vad som föreskrivs i artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13.
- 53 Den ungerska regeringen har härvid huvudsakligen gjort gällande att det aktuella förenklade verkställighetsförfarandet inte innebär att oskäliga villkor är undantagna från kontroll, oavsett om denna vidtas av notarier eller av de nationella domstolarna.

- 54 Med hänsyn till det särskilda förtroende en konsument i allmänhet har för notarier i deras egenskap av opartiska rådgivare, och med hänsyn till att handlingar som notarier har upprättat inte är behäftade med några rättsstridigheter, konstaterar domstolen att det finns en inte obetydlig risk för att konsumenten, vid upprättandet av en sådan handling, blir mindre uppmärksam på förekomsten av oskäligen avtalsvillkor och följderna av ett förenklat verkställighetsförfarande inför notarie såsom det som är aktuellt i det nationella målet. När ett sådant förfarande inletts av en näringsidkare kan det dessutom förhålla sig så, att det finns en risk att konsumenten utan notariens medverkan inte får tillgång till alla uppgifter som behövs för att konsumenten ska kunna försvara sig inför nationella domstolar inom ramen för detta förfarande.
- 55 EU-domstolen påpekar, såvitt gäller den lagstiftning som är aktuell i det nationella målet, att enligt 1 § i lagen om notarier ankommer det på notarien att i synnerhet genom sin rådgivning, i förfaranden som faller inom notariens behörighet, bistå parterna och därmed säkerställa att de behandlas lika då de utövar sina rättigheter och fullgör sina förpliktelser, detta för att tvister ska kunna unvikas.
- 56 Enligt 3 § punkterna 1 och 2 i nämnda lag är notarier dessutom skyldiga att kontrollera att en rättslig transaktion är förenlig med lagen och inte innehåller några oskäligen villkor. När notarier finner att någon aspekt är tveksam, är de skyldiga att informera parterna därom skriftligen.
- 57 Det följer av dessa uppgifter att notarier enligt den ungerska processrätten är behöriga att, bland annat vid upprättandet av en bestyrkt handling avseende ett avtal som ingåtts mellan en näringsidkare och en konsument, agera för att förebygga oskäligen avtalsvillkor. De har för övrigt uttryckligen i uppgift att genom sin rådgivning säkerställa likabehandling i alla förfaranden som omfattas av notariernas behörighet, inklusive vid verkställighetsförfaranden.
- 58 De allmänna bestämmelserna i lagen om notarier kan således i princip – med förbehåll för de kontroller den hänskjutande domstolen ska göra – bidra till att kraven i artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13 iakttas.
- 59 I likhet med vad generaladvokaten betonat i punkt 84 i sitt förslag till avgörande, påpekar EU-domstolen att de lämpliga och effektiva medlen för att förhindra framtida bruk av oskäligen villkor i konsumentavtal ska innefatta bestämmelser som garanterar konsumenten ett effektivt domstolsskydd, genom att konsumenten ges möjlighet att väcka talan mot det omtvistade avtalet, inklusive under verkställighetsförfarandet, under rimliga processuella villkor. Konsumentens utövande av sina rättigheter får därvid inte villkoras av bland annat frister eller kostnader som medför att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att utöva de rättigheter som garanteras genom direktiv 93/13. Det är inom ramen för dessa domstolsförfaranden som EU-domstolens praxis (se punkterna 41–45 ovan) ska tillämpas fullt ut.
- 60 I förevarande fall framgår det av beslutet om hänskjutande att Attila Sugár med tillämpning av 209/A § punkt 1 i civillagen kan dels väcka talan för att bestrida giltigheten av avtalet, dels inleda ett förfarande om hinder för verkställighet eller begränsning av verkställighet enligt 369 § i civilprocesslagen. Inom ramen för sistnämnda förfarande kan konsumenten, enligt 370 § i civilprocesslagen, ansöka om uppskov med verkställigheten av det avtal som är aktuellt i det nationella målet.
- 61 Av de handlingar som EU-domstolen tagit del av, i synnerhet de som getts in av den ungerska regeringen, framgår det dessutom att det ankommer på den hänskjutande domstolen att pröva huruvida de nationella domstolarna – oberoende av lydelsen i 369 och 370 §§ i civilprocesslagen – inom ramen för dessa förfaranden får och ska pröva huruvida avtalsvillkoren är oskäligen och, med beaktande av 163 § i samma lag och i enlighet med praxis från Kúria (högsta domstolen), ex officio pröva de fall av uppenbart ogiltiga avtalsvillkor som kan fastställas på grundval av tillgänglig bevisning.

- 62 Även om det enligt direktiv 93/13 i konsumenttvister krävs ett faktiskt ingripande från någon annan än de avtalsslutande parterna, nämligen den nationella domstol som är behörig att pröva sådana tvister (dom Asbeek Brusse och de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, punkt 39 och där angiven rättspraxis, och dom Pohotovost, C-470/12, EU:C:2014:101, punkt 40 och där angiven rättspraxis), krävs det inte för att effektivitetsprincipen ska anses ha iakttagits att total passivitet hos konsumenten uppvägs fullt ut (se, för ett liknande resonemang, dom Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, punkt 56).
- 63 Det förhållandet att konsumenten kan åberopa det lagstadgade skyddet mot oskäligen avtalsvillkor endast om han eller hon väcker talan vid domstol kan således inte i sig anses strida mot effektivitetsprincipen, till skillnad från vad kommissionen har gjort gällande. Det effektiva domstolsskydd som garanteras i direktiv 93/13 grundas nämligen på antagandet att en av avtalparterna först har väckt talan vid nationell domstol.
- 64 Det ankommer emellertid på den hänskjutande domstolen, som är den enda som har direkt kunskap om de processuella villkor för att väcka talan som föreskrivs i den interna rättsordningen och som är ensam behörig att tolka nationell rätt, att bedöma huruvida dessa villkor garanterar ett effektivt domstolsskydd för konsumenten under de omständigheter som är aktuella i det nationella målet.
- 65 Mot bakgrund av samtliga ovan anförda omständigheter ska frågorna besvaras på följande sätt. Artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13 ska tolkas så, att de inte utgör hinder mot en nationell lagstiftning såsom den i det nationella målet, enligt vilken en notarie som har upprättat en formellt riktig handling avseende ett avtal mellan en näringsidkare och en konsument kan införa en verkställighetsstämpel i denna handling eller vägra att avlägsna denna stämpel trots att det inte vid något tillfälle har gjorts någon prövning av huruvida avtalsvillkoren är oskäligen.

Rättegångskostnader

- 66 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

Artiklarna 6.1 och 7.1 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäligen villkor i konsumentavtal ska tolkas så, att de inte utgör hinder mot en nationell lagstiftning såsom den i det nationella målet, enligt vilken en notarie som har upprättat en formellt riktig handling avseende ett avtal mellan en näringsidkare och en konsument kan införa en verkställighetsstämpel i denna handling eller vägra att avlägsna denna stämpel, trots att det inte vid något tillfälle har gjorts någon prövning av huruvida avtalsvillkoren är oskäligen.

Underskrifter